

Tarkastusvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia 2018

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Valtioneuvoston EU-vaikuttamisstrategia 2018 (E 106/2017 vp): Asia on saapunut tarkastusvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten. Määräaika: 1.3.2018. Mahdollinen lausunto voidaan antaa suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- yksikön päällikkö Vesa Liikanen, valtioneuvoston kanslia

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Suomen EU-puheenjohtajuuskausi 2019

Suomi toimii EU-puheenjohtajamaana vuoden 2019 jälkipuoliskolla. Puheenjohtajamaa edustaa neuvostoa suhteessa muihin EU:n toimielimiin. Puheenjohtajan tehtävänä on viedä eteenpäin EU:n yhteistä agendaa neuvostossa.

EU-puheenjohtajamaat tekevät ohjelmayhteistyötä kolmen maan ryhmissä eli trioissa. Suomi on keskimmäisenä jäsenenä Romanian ja Kroatian kanssa muodostettavassa triossa 1.1.2019—30.6.2020. Triomaiden työohjelma rakentuu Eurooppa-neuvoston strategisen agendan 2014—2019 varaan, ja käytännössä vain triomaiden yhteiset prioriteetit voivat tulla kirjatuiksi työohjelmaan. Työohjelma (ns. trion ohjelma) hyväksytään joulukuussa 2018 yleisten asioiden neuvostossa. Näin ollen neuvottelut trion ohjelmasta ajoittuvat keväästä syksyyn 2018.

Huomionarvoista on se, että Suomen puheenjohtajuuskausi osuu EU-toimielinten vaihdokseen liittyvään murrosvaiheeseen. Eurooppa-neuvosto hyväksyy uuden strategisen agendan 2019—2024 tulevine painopisteineen juuri ennen Suomen puheenjohtajakautta kesäkuussa 2019. Tulevana puheenjohtajana Suomella on hyvä mahdollisuus vaikuttaa uuden agendan prioriteetteihin. Strateginen agenda on merkittävä, sillä se ohjaa unionin työtä seuraavat viisi vuotta. Valiokunta katsoo, että Suomen tulee hyödyntää tämä mahdollisuus eikä jättää valmistelua kevään 2019

Valiokunnan lausunto TrVL 1/2018 vp

eduskuntavaalien jälkeiseen aikaan. Suomen vaikuttamisen puheenjohtajakauden alla ja aikana tulee olla aktiivista unionin uusiin prioriteetteihin, tulevaan rahoituskehyykseen sekä tulevan komission toimintaan ja ohjelmaan.

Suomen oma puheenjohtajaohjelma valmistellaan pääministerin johdolla. Vuonna 2018 valtioneuvosto ei laadi nyt käsittelyssä olevan kaltaista EU-vaikuttamisstrategiaa vuodelle 2019. Ministeriöt tekevät syksyllä 2018 normaaliin tapaan omat vaikuttamissuunnitelmansa alkuvuodeksi 2019. Vaikuttamisstrategian sijaan valtioneuvosto toimittaa eduskunnalle joulukuussa 2018 hyväksyttävän kolmen peräkkäisen puheenjohtajamaan työohjelman eli trion ohjelman linjaukset sekä oman puheenjohtajakautensa painopisteet. Vastaavasti tulevat EU-politiikan suuntaviivat linjataan kevään 2019 eduskuntavaalien jälkeen muodostettavan hallituksen ohjelmassa. Koska puheenjohtajakausi tuo Suomelle aikaisempaa paremman mahdollisuuden vaikuttaa, valiokunta katsoo, että tämä mahdollisuus tulee valmistelussa täysimääräisesti hyödyntää ja että Suomi tulevana puheenjohtajana aktiivisesti tuo esiin omat painopisteensä ja linjauksensa EU:n strategisen agendan 2019—2024 valmistelussa jo keväällä 2019. Valiokunta pitää myös tärkeänä laajapohjaista parlamentaarista keskustelua Suomen painotuksista ja linjauksista EU-puheenjohtajakautteen valmistauduttaessa sekä tulevan EU:n strategisen agendan 2019—2024 valmistelussa.

Valiokunta on todennut mietinnössään (TrVM 8/2017 vp), että Euroopan talous- ja rahaliiton (EMU) vakaus ja hyvä toiminta ovat Suomelle tärkeitä. Vuonna 2010 alkaneen eurokriisin myötä jäsenmaiden tukemiseksi perustetuista kriisinhallintamekanismeista erityisesti EVM on osoittautunut toimivaksi. Uskottava kehikko sijoittajavastuun toteuttamiselle valtioiden velkaongelmien hoitamisessa kuitenkin puuttuu. Euroopan komissio on vuoden 2017 aikana nostanut keskusteluun kunnianhimoisia ajatuksia EMU:n kehittämiseksi ja syventämiseksi. Tässä keskustelussa valiokunnan mielestä tärkeä huomioonotettava näkökulma on mahdollisten uudistusten vaikutus Suomen valtion vastuisiin ja riskienhallintaan. Mietinnön pohjalta eduskunta hyväksyi kannanoton, jossa eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa ja selkeyttää tavoitteenasettelua euroalueen tulevaisuudesta sekä selkeyttää kokonaiskuvan antamista eduskunnalle. On tärkeää, että Suomi aktiivisesti muodostaa oman kantansa riskinäkökohdat huomioiden. Valiokunta kiinnittää mietinnössään huomiota myös siihen, että Euroopan keskuspankilla (EKP) on ollut merkittävä rooli finanssikriisin ja euroalueen velkakriisin jälkeisen laman voittamisessa, mikä on myös kasvattanut EKP-järjestelmän riskejä. Valiokunta pitää perusteltuna, että EKP:n julkisen ulkoisen tarkastuksen kattavuus otettaisiin jatkoselvityksen kohteeksi.

Mietinnössään (TrVM 9/2017 vp) valiokunta on todennut, että EU-asioiden valmistelussa useissa tapauksissa edetään nopeassa aikataulussa etukäteen valmistellun Suomen kannan mukaisesti. Ongelmallista joissakin tapauksissa on se, että käsittelyaika eduskunnassa voi olla huomattavan lyhyt ennen asian etenemistä EU:n toimielimissä. Valiokunta toteaa, että on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota EU-asioiden käsittelyn oikea-aikaisuuteen, jotta eduskunnalla on tosiasiaa mahdollisuus vaikuttaa. Tämä tarkoittaa erityisesti sitä, että valmisteleavassa ministeriössä kiinnitetään aikataulutukseen riittävästi huomiota. EU:n tulevaisuus ja sen mahdolliset vaikutukset eduskunnan budjetti- ja valvontavaltaan tulee niin ikään aktiivisesti ottaa huomioon eduskunnan työskentelyssä. Tämä koskee myös Suomen EU-puheenjohtajuuskauteen valmistautumista. Suomen oma puheenjohtajaohjelma sekä Suomen kannat EU:n strategisen agendan 2019—2024 valmisteluun tulee saattaa hyvissä ajoin eduskunnan tietoisuuteen laajapohjaisen parlamentaarisen keskustelun varmistamiseksi.

Valiokunnan lausunto TrVL 1/2018 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Tarkastusvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 27.2.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Olavi Ala-Nissilä kesk
jäsen Maarit Feldt-Ranta sd
jäsen Johanna Karimäki vihr
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Lea Mäkipää sin
jäsen Päivi Räsänen kd
varajäsen Pia Viitanen sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Nora Grönholm
valiokuntaneuvos Heidi Silvennoinen.